

КАФЕДРА ІНТЕРПРЕТОЛОГІЇ ТА АНАЛІЗУ МУЗИКИ

СИЛАБУС

ФЕНОМЕНОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОГО ВИКОНАВЦЯ

... (НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ)

Освітній рівень	Другий, освітньо-науковий рівень	Курс	II
Ступінь освіти	Магістр	Семестр	1
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	ECTS	3
Спеціальність	O25 Музичне мистецтво	Аудиторних годин	32
Освітньо-наукова програма	підготовка Магістра	Лекції	-
		Практичні/семінарські	32
		Індивідуальні	-
		Самостійна робота	58
		Семестровий контроль	Залік 1

Інформація про викладача

ПІБ, посада	Жалейко Дар'я Миколаївна, кандидат мистецтвознавства, доцент
Профіль викладача	ORCID: 0000-0003-3362-2044 Google Scholar https://scholar.google.com.ua/citations?user=AO0jpv8AAAAJ&hl=uk http://num.kharkiv.ua/assets/img/structure/faculties/performing-musicology/interpretation-and-analysis-of-music/Zhalieiko.pdf
e-mail	lorindarina@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни.

Силабус навчальної дисципліни «Феноменологія особистості сучасного виконавця» складено відповідно до освітньо-наукової програми підготовки магістрів. Силабус укладено відповідно до вимог кредитно-модульної

системи організації навчання. Силабус визначає обсяги знань, які здобувачі освіти повинні опанувати відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Феноменологія особистості сучасного виконавця», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень.

Метою вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення здобувачів вищої освіти з основними принципами дослідження феномену творчої особистості музиканта-виконавця та розпізнавання життєтворчих процесів, особливостей світосприйняття Митця – індивідуальності, що *будує себе в персоногенезі* як унікальному життєвому шляху Людини. Саме визначення впливу персоногенезу музиканта-виконавця на специфіку його виконавської інтерпретації музичного твору становить генеральну практичну мету вивчення дисципліни. Також одним із завдань вивчення дисципліни є виявлення специфіки творчої мотивації, що детермінує реалізацію суб'єктивної та творчої активностей, що знаходять свій прояв у діяльності музиканта-виконавця та актуалізують ціннісно-сміслові пріоритети його власного життя. Проблема дослідження феномену особистості як «цілісної індивідуально-своєрідної сукупності психофізіологічних систем – рис особистості, що формуються прижиттєво» (за Г. Олппортом), якими визначається *своєрідне мислення музиканта-виконавця* – має інтердисциплінарний статус. Це підтверджує можливість багатовимірної інтеграції набутих в процесі вивчення дисципліни здобувачами вищої освіти знань та вмінь у їх професійну діяльність.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні **знати:**

- методи феноменологічного дослідження, з метою організації професійної діяльності та вивчення феномену особистості Митця, а також його життєтворчості як об'єкту наукового дослідження;
- особливості формування та розвитку творчої особистості музиканта-виконавця;
- способи усвідомлення переживання та організації особистого та професійного досвіду;
- основні принципи самовизначення музиканта-виконавця в сучасному світі;
- специфіку актуальної самопрезентації музиканта-виконавця;
- закономірності потенційного впливу фактів біографії Митця на процес його творчості, а також впливу характерних рис його особистості на формування музичного мислення, специфіку виконавської інтерпретації музичного твору.

Уміти:

- застосувувати методи феноменологічного та екзистенційного аналізу в науковій та виконавській практиці;

- адекватно і коректно висловлювати свої думки щодо виконавської інтерпретації музичного твору з точки зору конструктивної критики, позиції власного світогляду;
- усвідомлювати значення власного переживання у формуванні особистого та професійного досвіду; застосовувати в науковій та виконавській практиці методи вивчення переживання та опис власного досвіду;
- виявляти творчі орієнтири виконавця як репрезентанти його світогляду та особистого досвіду;
- визначати кореляцію особистих психологічних рис музиканта-виконавця з особливостями його життєтворчості та виконавської інтерпретації музичного твору;
- виявляти специфіку світогляду музиканта-виконавця, спираючись на факти його біографії, саморефлексію творчості та специфіку виконавської інтерпретації твору;
- створювати опис життєтворчості митця, творчий портрет музиканта-виконавця, надати характеристику творчій особистості та виконавській інтерпретації музичного твору з позицій світогляду інтерпретатора / музикознавчої інтерпретації;
- визначати індивідуальний виконавський стиль музиканта, спираючись на існуючі типології та класифікації індивідуальних виконавських стилів, а також враховуючи принципи спадкоємності музично-виконавських традицій.

Здобуті знання та уміння забезпечують формування таких компетентностей, зокрема, інтегральних компетентностей:

ІК Здатність розв'язувати складні задачі і проблемні ситуації в галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій в теорії, історії музики, у мистецькій педагогіці, виконавстві та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Згідно з вимогами освітньої програми навчальна дисципліна спрямована на формування **загальних компетентностей**:

ЗК1. Здатність спілкування іноземною мовою.

ЗК2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК9. Здатність працювати автономно.

ЗК10. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

Спеціальних (фахових, предметних) компетентностей:

СК 1. Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.

СК 2. Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.

СК 3. Здатність розробляти і реалізовувати творчі проекти по створенню / інтерпретації / аранжуванню та перекладу музики / звукорежисерської практики обробки звуку.

СК 4. Здатність інтерпретувати художні образи у музикознавчій / виконавській / диригентській / композиторській / педагогічній діяльності.

СК 5. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.

СК 7. Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.

СК 9. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність в закладах вищої освіти.

Програмних результатів навчання:

РН 4. Професійно здійснювати аналіз музично-естетичних стилів та напрямків.

РН 6. Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образноемоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

РН 7. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно категоріальним апаратом.

РН 11. Планувати і здійснювати дослідження у сфері культури та мистецтва; відшукувати, обробляти та аналізувати необхідну інформацію; аргументувати висновки, презентувати і обговорювати результати досліджень.

РН 12. Володіти сучасними методами та засобами наукових досліджень у сфері музичного мистецтва, у тому числі, методами роботи з інформацією, методами аналізу даних.

Зміст навчальної дисципліни.

Змістовий модуль 1. Дослідження сучасного музичного виконавства в аспекті музичної психології та філософії музики

Тема 1. Багатовимірність феноменології особистості. Історичні періоди у вивченні особистості

Тема 2. Мотивація розвитку творчої індивідуальності. Феномен «боротьби мотивів» та його значення в самоактуалізації особистості

Тема 3. Творча особистість музиканта-виконавця: етапи становлення та самовизначення в сучасному світі

Тема 4. Що значить бути особистістю ? **Homo Viator** : у пошуках усвідомлення способів існування, своїх цінностей, сенсу та мети в професійному та особистому аспектах

Змістовий модуль 2. Особистість музиканта-виконавця в дзеркалі часопростору: феноменологічний підхід

Тема 5. Сучасні обрії самопрезентації музиканта-виконавця. Соціальна середина як джерело розвитку успішної творчої особистості

Тема 6. Творчий проєкт як спосіб формування індивідуального виконавського стилю музиканта-практика

Тема 7. Музично-виконавська концертна практика ХХІ століття в Україні та світі: проєкції культурного діалогу

Змістовий модуль 3. Дослідження особистості в контексті життєтворчості

Тема 8. Феномен життєтворчості особистості: системний аналіз

Тема 9. Творчі орієнтири виконавця як репрезентанти його світогляду та особистого досвіду

Тема 10. Методи творення літературного портрету сучасного виконавця (превалювання, перевтілення, відтворення, метод інтерв'ю)

Тема 11. Педагогічні принципи та художні ідеї української музично-виконавської школи

Тема 12. Музично-виконавське мистецтво у творчих персоналіях (творчі портрети видатних музикантів-виконавців)

Форми та технології навчання

Практичні заняття та самостійна робота, рецензування, есе, презентація наукової концепції, творчого проєкту (зокрема із застосуванням цифрових технологій), пасивна та активна участь у наукових заходах (конференціях, круглих столах, відкритих лекціях / майстер-класах тощо).

З навчальної дисципліни передбачені наступні види самостійної роботи здобувача вищої освіти: складання рецензії на відвіданий концерт, здійснення виконавського аналізу музичних творів, що є матеріалом магістерського дослідження, компаративний аналіз виконавських версій

музичного твору, що входить до матеріалу наукового дослідження, підготовка усної доповіді для наукової конференції, написання тексту дипломної роботи, наукової статті, науково-публіцистичної статті, створення літературного портрету музиканта-виконавця, науково-творчої презентації, що присвячена постаті видатного музиканта-виконавця, письмові завдання наукового керівника.

Зазначені види самостійної роботи виконуються здобувачем вищої освіти поза аудиторією.

Навчальні ресурси.

Навчання проводиться за допомогою сервісів Zoom, Google Drive (сховище даних). Для забезпечення освітнього процесу додатково використовується навчальна платформа, призначена для створення персоналізованих навчальних середовищ – Moodle. Платформа використовується на основі ліцензії GNU General Public License.

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу Telegram, на електронну пошту тощо. Додатково використовуються застосунки Google Disk, Google Meet, YouTube, Skype.

Система оцінювання.

Кількість балів	Національна шкала	ECTS шкала
90-100	Відмінно	A
82-89	Добре	B
75-81	Добре	C
64-74	Задовільно	D
60-63	Задовільно	E
35-59	Незадовільно	FX
1-34	Незадовільно	F

Критерії оцінювання знань здобувачів освіти.

90–100–А– відмінно – повно розкрив зміст матеріалу в обсязі, передбаченому програмою; виклав матеріал грамотною мовою, точно використовуючи наукову термінологію, в певній логічній послідовності; показав вміння ілюструвати теорію конкретними прикладами, застосовувати її в новій ситуації при виконанні практичного завдання; продемонстрував знання теорії раніше вивчених суміжних тем, сформованість і стійкість використовуваних при відповіді умінь і навичок. Володіє теоретичними знаннями навчального курсу на високому рівні та постійно їх поновлює; знає професійну термінологію, може дати грамотне визначення всіх термінів; обізнаний із сучасними науковими школами, теоретичними підходами і концепціями музичного навчання, розуміє логічні зв'язки між темами курсу, між окремими дисциплінами; опрацьовує теоретичний матеріал на продуктивному та

творчому рівнях; володіє певним обсягом позапрограмного матеріалу, яким користується під час відповіді; вміє використовувати необхідні теоретичні знання для пояснення незнайомих фактів, виявляє інтелектуальну ініціативу та компетентність.

82–89–В– добре – відповідав самостійно, без запитань викладача; може бути одна - дві неточності при висвітленні другорядних питань або в випадках, коли студент легко виправив їх після зауваження викладача.

74–81–С– добре – у викладі допущено невеликі прогалини, які не змінили зміст відповіді; один - два недоліки при висвітленні основного змісту відповіді, виправлені після зауваження викладача.

64–73–D– задовільно неповно розкрито зміст матеріалу (зміст викладено фрагментарно, не завжди послідовно), але показано загальне розуміння питання і продемонстровані вміння, достатні для засвоєння програмного матеріалу.

60–63–E– задовільно допущені помилки у визначенні термінології, виправлені після кількох запитань викладача; студент не впорався із застосуванням теорії в новій ситуації при виконанні практичного завдання, але виконав завдання обов'язкового рівня складності з даної теми; при достатньому знанні теоретичного матеріалу виявлена недостатня сформованість основних умінь і навичок.

35–59–FX– незадовільно (з можливістю повторного складання) не розкрито основний зміст навчального матеріалу.

0–34–F– незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни) виявлено незнання студентом більшою або найбільш важливою частини навчального матеріалу.

Інклюзивне навчання.

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості здобувачів освіти. з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта.

У межах вивчення навчальної дисципліни передбачається участь студентів у міжнародних та вітчизняних наукових конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах, мистецьких конкурсах та фестивалях, відвідування культурно-мистецьких заходів тощо.

Політика навчальної дисципліни.

Викладання дисципліни має відповідати вимогам «Положення ХНУМ імені І. П. Котляревського про академічну доброчесність»

<http://num.kharkiv.ua/share/docs/normat/PolozhennyaAkademDobrochesnist.pdf>

та «Кодексу академічної доброчесності ХНУМ імені І. П. Котляревського»

<http://num.kharkiv.ua/share/docs/normat/KodeksAkademDobrochesnosti.pdf> .

Рекомендовані джерела.

1. Бистрицький Є. Трансцендентальна феноменологія і поняття досвіду. *Філософська думка*, Вип. 5, 2012. С. 113-132.

2. Бичко І. Феноменологія Е. Гуссерля: методологічний поворот. *Феноменологія і філософський метод*, Вип. 4, 2000. С. 21-28.
3. Бурська О. Динамічні особливості фактурного мислення піаніста у пошуку інтонаційної виразності звукового образу. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Мистецтвознавство*. Тернопіль, 2018. № 2. С. 90–102.
4. Гуссерль Е. Досвід і судження. Дослідження генеалогії логіки. Київ: ППС-2002. 2009, 307с.
5. Єргієва О. Емоційний інтелект музиканта-інструменталіста і транзитивність художньо-естетичних емоцій в концертно-комунікативній ситуації. *Музичне мистецтво і культура*. Одеса, 2016. № 22. С. 273–285.
6. Іванніков Т. Європейська гітарна музика ХХ століття: феноменологія творчості: автореф. дис. ... док-ра мист-ва: 17.00.03. Київ, 2018. 40 с.
7. Катрич О. Виконавський стиль та музичне стилетворення (до питання моделювання аналітичної оптики) *Наукові збірки Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка*. 2013. 29. С. 111-118
8. Катрич О. Музичне виконавство як інспіруючий чинник «інтонаційної атмосфери музичного твору». *Наукові збірки Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка*. 2015. 35. С. 6-12.
9. Кияновська Л. Психологічний портрет композитора як джерело пізнання його індивідуального стилю. *Українська музика: Науковий часопис*. Львів, 2014. № 3 (13). С. 52–57.
10. Копелюк О. Феноменологія стилю як музикологічний дискурс *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти* : зб. наук. праць / ред.-упоряд. Л. В. Шаповалова. Харків: ХНУМ імені І.П. Котляревського, 2019. Вип. 55 С. 7–15.
11. Копелюк О. Фортепіанна творчість Івана Карабиця: феноменологія стилю : дис. ... канд-та мистецтвознавства: 17.00.03. Харків, 2018. 334 с.
12. Марач О. Аполонічний і діонісійський архетипи в диригентсько-хоровому виконавстві (на прикладі творчості маестро О. Тарасенка та О. Вацека). *Студії мистецтвознавчі. НАН України ; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського*. – Число 3 (39). *Театр. Музика. Кіно*. – К. : ІМФЕ, 2012. С. 53–58.
13. Романюк І. «„Картина світу” в системі категорій аналізу музики (на прикладах традиційної та академічної музики)» : автореф. дис. ... кан. мист-ва. Харків, ХНУМ імені І.П.Котляревського, 2009. 20 с.
14. Марсель Г. Homo viator. Київ: Видавничий дім “КМ Academia”, Університетське видавництво “Пульсари”, 1999. 320 с.
15. Москаленко В. Теоретичний та методичний аспекти музичної інтерпретації : дис. ... д-ра мистецтвознавства. Київ, 1994. 300 с.

16. Ніколаєвська Ю. Аутентична виконавська стратегія та її сучасні трансформації. *Аспекти історичного музикознавства*. Харків, 2017. Вип. 10. С. 180–198.
17. Ніколаєвська Ю. Комуникативна стратегія як проблема інтерпретології. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти* : зб. наук. праць / ред.-упоряд. Л. В. Шаповалова. Харків: ХНУМ імені І.П. Котляревського, 2017. Вип. 46. С. 94–110.
18. Ніколаєвська Ю. Homo interpretatus в музичному мистецтві ХХ – початку ХХІ століть : монографія. ХНУМ імені І.П. Котляревського. Харків : Факт, 2020. 576 с.
19. Польська І. Методологічна проблематика в сучасному музикознавстві. *Культура України* : зб. наук. пр. Харків, 2014. Вип. 46. С. 267–275.
20. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. Професія «музикант» у часопросторі: історико-культурні метаморфози: зб. наук. праць. Харків, 2012. Вип. 35. 512с.
21. Сартр, Ж.-П. Буття і ніщо: нарис феноменологічної онтології. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. 312 с.
22. Самойленко О. І. Стиль музичної творчості: естетика, теорія, виконавство: зб. ст. Науковий вісник Національної музичної академії ім. П. І. Чайковського. 2004. С. 3-12.
23. Тимофєєва К. В. Порівняльний аналіз як метод інтерпретології (наприкладі фортепіанного мистецтва) : автореф. дис. ... канд. мист-ва. Харків, ХНУМ імені І.П.Котляревського, 2009. 20 с.
24. Туриніна О. Психологія творчості: навчальний посібник. Київ: МАУП, 2007. 160 с.
25. Цурканенко І.В. Гендерна тематика в дослідженнях музичного виконавства. *Мова і культура*. 2011. Т. 4(150), Вип. 14. С.65 – 72.
26. Шаповалова Л. Рефлексивний художник: Проблеми рефлексії в музикальному творчестві. Харьков : Скорпион, 2007. 291 с.
27. Шаповалова Л.В. Розуміння музики яка відкриття іншого: діалог з Маріо Азеведо. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*: зб. наук. Праць. Харків: ХНУМ імені І.П. Котляревського, 2021. Вип. 58. С. 233-248
28. Шаповалова Л.В. Как возможно когнитивное музыковедение. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*: зб. наук. праць / ХНУМ імені І. П. Котляревського. Харків : ТОВ САМ, 2010. Вип. 29. Когнітивне музикознавство (на честь 55-річчя Л. В. Шаповалової). С.34 – 47.
29. Шаповалова Л.В., Александрова О.О. Формування мислення сучасного виконавця в системі інтегральних зв'язків теорії музики та інтерпретології. *Modern culture and art history: an experience of Ukraine and EU: Collective monograph*. Riga : Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2020. Р. 1–20.

- 30.Цимбал Т. Homo viator vs. “людина вкорінена” в католицькому екзистенціалізмі Габріеля Марселя. Історія релігій в Україні, 2019, Вип. 29. С. 85-95.
- 31.Ямницький В. Системний аналіз феномена життєтворчості особистості. Психологія і суспільство. 2009, №4. С. 145–152.
- 32.Яців Р.М. Методологічний інструментарій сучасного мистецтвознавства: від описовості до розкриття смислів . «A...Z art». 2009. № 1. С. 8–9.
- 33.Nikolayevska Yu. New dimensions of musicology of the 21st century: the experience of modelling the interpretative theory of musical communication. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв = Bulletin of Kharkiv State Academy of Design and Arts* : зб. наук. пр. / за ред. Є.О. Котляра. Харків : ХДАДМ, 2020. Мистецтвознавство : № 2. С. 70–76.
- 34.Nikolaievska Yu. V., Sharovalova . L. V Пізнаваність символу в музиці інтерпретативний аналіз. *Modern Ukrainian musicology: from musical artifacts to humanistic universals: Collecti ve monograph*. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2021. Pp. 126–143.
- 35.Nikolaievska Yu. The composer-performer-listener in the communicative system of K. Stockhausen's creative work). *Abstracts of the 15th International Scientific Conference «Music Science Today: the permanent and the changeable»*. Daugavpils University. Academic Press “Saule”. 2021. PP.19–20
- 36.Serhaniuk L., Sharovalova L., Shehda L., Kazymyryv K., Kolubayev O. Portraits and self-portraits of composers at the musical work. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. Magnanimitas*. 2021. PP. 33-46.
- 37.Sharovalova L; Chernyavska M.; Govorukhina, N; Nikolaievska Y. Pastoral in Instrumental and Vocal Music. *Centuries: Genre Invariant and Performance. Ad Alta-Journal of Interdisciplinary Research*. 2021. PP.18-21.

Рекомендовані інтернет-ресурси.

1. Academy of Music Hanns Eisler (Вища школа музики імені Ханса Ейслера, Берлін).URL: <http://www.hfm-berlin.de/en/Homepage.html>
2. Accademia Musicale Chigiana (Музикальна академія Киджи, Італія). URL: <http://www.chigiana.it/>
3. Akademia Muzyczna im. Grazyiny i Kiejstuta Bacewiczow w Lodzi. URL: <http://www.amuz.lodz.pl/>
4. Akademia Muzyczna im. Karola Lipinskiego we Wroclawiu. URL:<http://www.amuz.wroc.pl>
5. Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach Музична Академія ім.Кароля Шимановського в Катовіце (Польща).URL: <http://www.am.katowice.pl/>
6. Los Angeles Music Academy: college of music (Музичний коледж у Лос-Анджелісі). URL: <http://www.lamusicacademy.edu/>

7. Nattiez J.-J. Faits et interprétations en musicology. URL:
<https://www.erudit.org/en/journals/hphi/1997-v7-n2-hphi3185/801042ar/>